

Asia: VN/12383/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HELEN OY:N LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN MUUTTAMISEKSI

Helen Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ympäristöministeriölle ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Uusiutuvan energian käytön edistäminen

Helen Oy kannattaa esityksen tavoitetta vähentää fossiilisten polttoaineiden käytön osuutta rakennusten kokonaisenergian käytöstä. Kuitenkin Helen Oy:n näkemyksen mukaan esitysluonnoksen pykälän 117 (uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian vähimmäisosuus) tavoitteet ja vaikutukset saavutetaan muulla tavalla ja pykälä lisäisi merkittävästi ylimääräistä säätelyä, joten sitä ei tulisi tehdä. Säätelyn suurta määrää on pidetty ongelmana, ja tarpeettoman lainsäädännön on katsottu hämärtävän oikeusjärjestyksen kokonaisuutta ja heikentävän lainsäädännön uskottavuutta.

Muutosesityksen perusteluissakin todetaan esitetyn lain heikko vaikuttavuus ja merkityksettömyys sekä uudisrakentamisen että laajamittaisen korjausrakentamisen osalta: "--ehdotetulla 38 prosentin vaatimuksella olisi vain vähäinen vaikutus tulevan uudisrakentamisen päästöihin." "--laajamittaisia, uudisrakentamiseen vertautuvia korjauksia tehdään vuosittain 60 –125 omakotitaloon, 5–15 rivitaloon ja 5–20 asuinkerrostaloon. Vain osassa näistä on fossiilista polttoainetta käyttävä kiinteistökohtainen lämmitys. Suhteessa olemassa olevaan rakennuskantaan, määrät ovat erittäin vähäisiä."

Kuitenkin lakiehdotus lisää sääntelyn määrä erittäin merkittävästi sekä hallinnollista työtä jo pelkästään kahden uuden asetuksen ja laskentamallin tuomisella alan toimijoiden velvoittavaan käyttöön ("Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, mikä osuus kustakin energiamuodosta voitaisiin valtakunnallisesti lukea uusiutuvista lähteistä peräisin olevaksi. Ympäristöministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa säädetyn uusiutuvan energian vähimmäisosuuden laskentatavasta"). Lisäksi laki velvoittaa, että uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian vaatimuksen täyttyminen on osoitettava laskelmalla.

Merkityksettömän sekä tarpeetonta säätelyä lisäävän lain asettamatta jättäminen on täysin mahdollista myös EU-näkökulmasta. Luonnoksen mukaan direktiivin artikla 15.4 edellyttää, että jäsenvaltioiden on rakennussäännöksissään ja -määräyksissään tai muulla tavalla vastaavin vaikutuksin edellytettävä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian vähimmäistasoa uusissa ja laajamittaisesti kunnostettavissa rakennuksissa siinä määrin, kuin tämä on teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti toteutettavissa. Esityksessäkin todetaan, että vuonna 2020 uusiutuvan energialähteiden osuus Suomen sähköntuotannossa on keskimäärin 46,2 prosenttia ja kaukolämmön tuotannossa 36,7 prosenttia. Lisäksi esityksessä on lueteltu muita tehokkaita keinoja, joilla Suomessa irrottaudutaan kiinteistökohtaisesta fossiilisesta energiasta, kuten öljylämmityksestä.

Määrittelemättömät asetukset ja laskentamallit aiheuttavat hämmennystä - keinojen ei saa antaa estää tavoitteiden toteutumista

Lain yksityiskohtaisempi toteutus ja uusiutuvan energian määrittely on jätetty kahteen erilliseen asetukseen, mikä hankaloittaa esityksen arvioimista tässä vaiheessa.

Eriyisen huolestuttavaa kuitenkin on se, että hukkalämpöjä ei ole selkeästi huomioitu osana esityksen 38 prosentin tavoitetaso täyttämistä, vaikka juuri nyt kyseessä olevan ja voimaan saatettavan RED II direktiivin 15 artiklan kohdan 4 mukaan jäsenvaltioiden on sallittava hukkalämmöt osana tavoitetasojen saavuttamista. Helen katsoo, että lain päätavoitteena on fossiilisen energian käytön ja päästöjen vähentäminen, ja uusiutuvan energian lisääminen on keino tämän päätavoitteen saavuttamiseksi. Koska esityksen määrittelyt ovat puutteellisia hukkalämpöjen osalta ja laissa ollaan asettamassa velvoittava raja uusiutuvalla energialle (siis keinon, ei päätavoitteen saavuttamiseksi), niin on uhka, että laki kääntyy tavoitettaan vastaan estämällä hukkalämpöjen hyödyntämisen. Suomessa biomassan polttaminen on kustannustehokkain perinteinen uusiutuvan energian muoto lämmitykseen vielä 2020-luvun ajan, joten tiukka hukkalämmöt huomiotta jättävä uusiutuvan energian velvoite ajaisi Suomen lämmöntuotantoa entistä vahvemmin polttoon perustuvaan uusiutuvaan tuotantoon sekä laajamittaiseen biopolttoaineen tuontiin ulkomailta.

Helen Oy on siirtymässä kohti polttoon perustumatonta energiantuotantoa, mikä tarkoittaa merkittävää hukkalämpöjen hyödyntämistä ja katsoo, että julkisen ohjauksen tulisi tukea kaikkea

hiilineutraalin tuotannon lisäämistä. Esityksen mukainen velvoittava vaatimus uusiutuvan energian 38 prosentin osuudesta pahimmillaan johtaa siihen, että sääntely estää muiden hiilineutraalien energialähteiden, kuten esimerkiksi hukkalämpöjen, hyödyntämistä. Hukkalämpöjen huomioiminen olisi täysin linjassa nyt voimaan saatettavan RED II 15 artiklan kohdan 4 kanssa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on sallittava mainittujen vähimmäistasojen saavuttaminen muun muassa tehokkaalla kaukolämmityksellä ja -jäähdytyksellä käyttäen merkittävää uusiutuvan energian ja hukkalämmön ja -kylmän osuutta.

Helen Oy:n näkemyksen mukaan hukkalämmöt tulisi huomioida jo lakiesityksessä. Kohta ”Nyt ehdotetun säädöksen prosenttivaatimusta (38 prosenttia) täytettäessä otettaisiin huomioon rakennukseen laskennalliseen ostoenergiankulutukseen sisältyvän uusiutuvan polttoaineen määrä sekä ostoenergiankulutukseen sisältyvästä sähköstä ja kaukolämmöstä se määrä, jonka tuottamiseen on käytetty uusiutuvia energialähteitä” tulisi muuttaa muotoon: kaukolämmöstä se määrä, jonka tuottamiseen on käytetty uusiutuvia energialähteitä tai hukkalämpöjä.

Esityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, mikä osuus kustakin energiamuodosta (sähkö, kaukolämpö jne.) voitaisiin valtakunnallisesti lukea uusiutuvista lähteistä peräisin olevaksi. Helen kannattaa lainsäädännössä valtakunnallista tarkastelua, sillä vähimmäisvaatimus on EU:n asettama valtakunnallinen vaatimus Suomelle.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä vaativat rakennuslupahankkeet

Helen Oy:n näkemyksen mukaan YVA-prosessin alaisten hankkeiden rakennuslupien kuulemisoikeuden ja erityisesti rakennusluvan valitusoikeuden laajentaminen saattaa viivästyttää hankkeiden toteuttamista, mikä on hankkeesta saatavien hyötyjen ja toiminnanharjoittajan näkökulmasta ongelmallista. Viivästyminen on ongelmallista erityisesti energia-alalla, koska YVA-prosessin alaiset hankkeet ovat tyypillisesti merkittäviä investointeja sekä taloudellisesti että päästöjen vähentämisen näkökulmasta. Jos päästövähennyksiin ja ilmastonmuutoksen hidastamiseen tähtäävät investoinnit viivästyvät, se vaikuttaa myös negatiivisesti siihen, pystyykö Suomi saavuttamaan tavoitteen tulla hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä.

Helen Oy katsoo, että komissio ei välttämättä ole tietoinen Suomen YVA-prosessin jo olemassa olevasta laajasta kuulemis- ja valitusoikeudesta ennen hankkeen rakennuslupavaihetta. Nyt esitytetyn lakimuutoksen tavoitteena on tehostaa ympäristövaikutusten huomioon ottamista, mutta tosiasiallisesti nämä vaikutukset arvioidaan YVA:n aikaisemmassa vaiheessa, jossa muutoksenhakumahdollisuus ja osallisuus on jo huomioitu.

Helen Oy katsoo, että osallisten määrän kasvattaminen rakennuslupavaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista. Jos siihen kuitenkin päädytään, niin viivästymisen riskin pienentämiseksi nyt kyseessä olevien lupa- ja muutoksenhakumenettelyiden virkamieskäsitteilylle tulisikin säätää

määräaika (esimerkiksi 6 kuukautta) sekä lisätä eri oikeusasteiden määrärahoja rakennuslupavalitusten laadukkaaseen ja tehokkaaseen käsittelyyn.

Helen Oy

Maiju Westergren, johtaja, Vastuullisuus ja yhteiskuntasuhteet

Timo Aaltonen, johtaja, Tuotanto ja omaisuus

Lisätietoja antaa: maiju.westergren@helen.fi p. 0400 276660

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Helenin lausunto_YM_HE maankäyttö ja rakennuslain muuttamiseksi kesäkuu 2021.pdf](#)

Malin Kimmo
Helen Oy